בכל מערבין פרק שלישי עירובין מ.

מסורת הש"ס

אלא מחוץ לתחום קאמר. וכו' כיוס: והא אשכחיה רב ששת כו'. ולפי כו' כיוס אמאי משייל ליה לר' קדושה אחת לו כ' קדושות: דקא מפשי. נכרים ופייתי אמר הני ודאי מאיתמול מפשי ופייתו ואתי לכו': בני גננא. קוסרי כילות לאתנים ונוטעים סם הלם: לפי שאינן בני סורה. ואתו לזלזולי ביום טוב שני: כיון דחלוקין כמוספין. שמקריבין מוספי לחם חדש ומוספי לחם השנה כדכתיב (במדבר כט) מלבד עולת החדש: אמרינן. בתפלה נמי את יום לחם החדש הזה ואת יום הזכרון הזה: וזכרון אחד. את יום הזכרון הזה דלמחרת קרייה זכרון דכתיב (זכרון תרועה [וכר"ח נמי כתיב] והיו לכם לזכרון): מאי נמו. לא הודו אלהזכיר קאי דלא הודו לו להזכיר של ר"ח בלחם השנה: להתנות. אם היום אם למחר אלא סתמא לימא וכן יום המחרת: כרשאי חדשים של כל השנה. שהוא ספק אם עיברום בית דין: לזלזולי. לי מחזקינן ליה ספק אתו לזלזולי בשני[a] אבל כי אמרינן סתמא מחזקינן להו בקדושה אחת: אבל. בשאר חדשים דשרו במלאכה וליכא למיחש לזלזולי לימא מודו ליה: מספלג עצר. שלא לאשונות וג' אחרונות ושל שבת בפני עצמה הרי שבע וקדושת היום וכולל עמה מלכיות הרי שמונה וזכרונות ושופרות: וכיון הלל אומרים מספלג חצי. דכולל שבת ויום טוב[a] בברכה אחת ומותם מקדש השבת וישראל ויום הזכרון: ואם איתא. דמזכיר של לחם חדש לבית שמאי דבעי לכל חד ברכה בפני עצמה י"ל מבעי ליה: אמר

אלא מחוץ לתחום אתא מאן דאכל [b]סבר [c]הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ומאן דלא אכל סבר [a]כל דאתי לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתי והא אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל וא"ל [d] [e]לא היו דברים מעולם ההוא ליפתא דאתי למחוזא נפק רבא חזיא דכמישא שרא רבא למיזבן מיניה אמר הא ודאי מאיתמול נעקרה מאי אמרת מחוץ לתחום אתיא [c]הבא בשביל ישראל זה מותר לאכול לישראל אחר וכל שכן האי דאדעתא דנכרים אתא כיון דחזא דקא מפשי ומייתי להו אסר להו: הנהו בני גננא דגזו להו[f] אסא בי"ט שני לאורתא שרא להו רבינא לאורוחי ביה לאלתר א"ל רבא בר תחליפא לרבינא ליסר להו מר מפני שאינן בני תורה מתקיף לה רב שמעיה טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי והא בעינן בכדי שיעשו אזלו שיילוה לרבא אמר להו [g]בעינן בכדי שיעשו: ר' דוסא אומר העובר לפני התיבה כו': אמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן מהו להזכיר של ראש חדש בראש השנה כיון דחלוקין במוספין אמרינן או דילמא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן אמר לן תניתוה רבי דוסא אומר העובר לפני התיבה כו' מאי לאו להזכיר לא להתנות הכי נמי מסתברא מדקתני בברייתא וכן היה ר' דוסא עושה בראשי חדשים של כל השנה

כולה ולא הודו לו אי אמרת בשלמא להתנות משום הכי לא הודו לו אלא אי אמרת להזכיר אמאי לא הודו לו ואלא מאי להתנות למה לי לאיפלוגי בתרתי צריכא דאי אשמעינן ר"ה הוה אמינא בהא קאמרי רבנן דלא משום דאתי לזלזולי ביה אבל בראשי חדשים של כל השנה כולה אימא מודו ליה לר' דוסא ואי אתמר בהא בהא קאמר ר' דוסא אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא מיתיבי [h]ראש השנה שחל להיות בשבת בית שמאי אומרים מתפלל עשר ובית הלל אומרים [i]מתפלל תשע ואם איתא בית שמאי אחת עשרה מבעי ליה אמר

רבנן קאתו. נראה לרש"י דהכי הלכתא דקיימא לן כרב ששת כלפי רב נחמן באיסורי וכלפי רב חסדא נמי הלכתא כוותיה שהיה גדול ממנו כדאשכחן בכמה דוכתי בעי רב חסדא מרב ששת יפה' הדר (לקמן ד' מז.) נמי אמר רב חסדא ורב ששת כי הוו פגעו אהדדי רב חסדא מיתבע ממתני' דרב ששת ורב ששת מיתבע כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא ואמר בסוף הוריות (ד' יד.) מיני ועוקר הכיסא מיני עדיף דהכל נראין למרי מיניה הלכך דבר הבא מתוך לתחום בשביל ישראל אסור לכל בני ביתו לאכול דאדעתא דכולהו קאתי: **הא** ודאי מאתמול נעקרה. אבל אי היום נעקרה אסור אע"ג דאדעתא דנכרים אתו וטעמא משום מוקצה ואפילו לר"ש דלית ליה מוקצה אלא מוקצה דיום ראשון מאתמול נעקרה אסור אע"ג דאדעתא דנכרים אתו וטעמא משום מוקצה ואפילו לר"ש דלית ליה מוקצה אלא מוקצה דיום ראשון מאתמול נעקרה אסור לכל בני ביתו לאכול דאדעתא דכולהו קאתי: **הא** ודאי מאתמול נעקרה. אבל אי היום נעקרה אסור אע"ג דאדעתא דנכרים אתו וטעמא משום מוקצה ואפילו לר"ש דלית ליה מוקצה אלא מוקצה דיום ראשון מאתמול נעקרה אסור לכל בני ביתו לאכול דאדעתא דכולהו קאתי: **הא** ודאי מאתמול נעקרה.

הכא מודה כיון דלא לקטן מאתמול אקציהו ודמי לגרוגרות ומוקצין וכן משמע ברש"י המביא בגיטה (ד' ל:) דכל היכא דאין יושב ומצפה אין ליה לר"ש מוקצה וכן פירש הקונטרס בשם אין לדין (שם ד' כד:) גבי נכרי שהביא דורון לישראל וא"ת דבש"ק דחולין (ד' יד.) גבי חרש שוטה וקטן ואחרים רואין אותו וא"ת למה ליה טעמא ברש"י בגיטה (ד' ג.) גבי פירות הנשרין שמא יעלה ויתלוש תיפוק ליה משום מוקצה וי"ל כגון דאית ליה עורבים דהוי מוכן לעורבים והא דאמרינן בפ' כל כתבי (שבת ד' קכב.) דאין מעמידין בהמה על גבי מוקצה בשבת פירוש עשבים שנתלשו בשבת הא פרשינן התם כגון שהיו עומדין בשבת חיבורן במקום שהבהמה לא היתה יכולה לבא שם אי נמי דלרוץ טעמא שמא יעלה ויתלוש לר"ש ביושב ומצפה וא"ת טעמא דמוקצה למה ליה תיפוק ליה משום שמא יעלה ויתלוש וי"ל דשמא יעלה ויתלוש לא הוי אלא כפירות האילן שקלים ליתלוש אבל לפתות דבני מרא וחציגא לא וכן כמשקין דגזרינן שמא יפחתו לפי שקלים ליפחתו ודגים שנלוד בי"ט אסורין משום מוקצה כגרגרות ומוקצין ולא משום דגזרינן שמא ילוד ותדע דבסוף כל כתבי (שם ד' קכב.) גבי מילה מיס לבהמתו ונכרי שהליק הגר ועשה כבש לא אמרינן לישראל לירד אחריו גזירה שמא יעשנו והא דמדמי כפ"ק דחולין (ד' יד:) שמא יפחתו לשמא יפחתו הוה מלי למימרא דלא דמו כדפי' אלא דבגלוח הכי דחי ליה שפיר: **זכרון** אחד עולה. דבראש השנה כתיב זכרון תרועה ובראש חדש כתיב בפרשת בהעלותך גבי חצוצרות והיו לכם לזכרון פי' רשב"ם[b] דאין צריך להזכיר מקראות של מוסף לא בי"ט ולא דר"ח כדאמרת רב [c]מתנה א"ר בשילהי ר"ה (ד' לה.) כיון שאמר וכתותכם כתוב לאמר שוב אינו צריך גבי מלכיות זכרונות ושופרות ואם התחיל צריך לסיים והא דתנן הפותח לא יפתוח משלש היינו בהתחיל והוא הדין נמי במקראות דקרבנות ואם כא להזכיר מזכיר אף של ר"ח ור"ת מפרש דהיא דרב מתנה דווקא במלכיות זכרונות ושופרות אבל דמוסף צריך להזכיר לעולם אבל דר"ח אין צריך כלל להזכיר דנפטר במה שאמר מלבד עולת החדש ומנחתה והגיה במחזורו ושני שעירים לכפר ושני תמידים כהלכתם ולר' יאמר אין נראה לחלק בין מלכיות זכרונות ושופרות למקראות דמוסף ויש גאונים קדמונים שאין מניחין לומר וכראשי חדשיכם דלא ליתי לזלזולי במועדות ויו"ט ראשון של ר"ה דיאמרו יום שני עיקר כמו בראשי חדשים של כל השנה ואתי לממני מועדות מיום שני ואין נראה לר"י דבכולהו שמעתא ליכא דחש להאי זלזולא ובערוך בערך חדש איזה הוא חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה פי' שאין אומר ובראשי חדשיכם לא בתפלה ולא [d] בזולתה: [e]וע"ע תוס' ביצה ט:. ד"ה אחיהו ותוס' ר"ה מ: ד"ה שהחדש ועוד שם בתו' ר.] לית

לית ליה בכדי שיעשו כלל אפילו בי"ט ראשון לו שמא אית ליה בי"ט ראשון שהוא מדאורייתא בכדי שיעשו במולאי י"ט שני ומבטל בשבת אתי שפיר דיאמר לליכא למיגזר אטו שמא יבשל בשבת ולפי טעם זה היה צריך להמתין במולאי י"ט שני כשיעור [שילוק] ויתלוש ויביא דאי כדי שיתלוש לבד ליכא למיחש שמא יאמר לנכרי בי"ט לתלוש כדי שיאכל במולאי י"ט אחר שעה מועטת ושמא יש לומר דכולי האי לא המתינו חכמים ורילב"ג אומר דבירושלמי (ב) דנהי משמע דטעם כדי שיעשו כדפרש"י דתניא התם לא תמלא אשה קדירה עסיסות ותורמוסין ותמתם לתוך התנור עם תשיכה ואם עשתה כן למולאי שבת אסורין בכדי שיעשו ומפרש התם בתר הכי מפני שהניחת שבת עליו וכיון דממתין בכדי שיעשו אינו נהנה ממלאכת שבת כלום ובשבת וי"ט אף לפרש"י אסור מזה לזה אף יש לבד הבא מתוך לתחום בשביל ישראל ובדבר הנילוד והנלקט אפילו אלא בא בשביל ישראל יש לאסור בשבת וי"ט משום הכנה מידי דהוה אביצה שנולדה בזה אסורה בזה וכן משמע ברש"י ביצה (ד' ד.) דמשמע התם דרב דאסר ביצה אסר נמי עצים שנשרו מן הדקל ושירי מדורה ושירי פתילה ושמן שכבה בשבת ומפרש בירושלמי דרב אוסר להליך בי"ט והכלכות גדולות בהלכות י"ט כתב דאע"ג דדבר הנילוד והנלקט בי"ט בשביל ישראל אסור עד מולאי י"ט שני בדבר הבא מתוך לתחום בשביל ישראל שרי בי"ט שני מידי דהוה אביצה שנולדה בזה אסורה בזה וגראה שדקדקו מדקאמר בתין לדין (שם ד' כד:) ולענין אסורים בכלי שיעשו אמש יש [a]במינו [b]מתחבר ולא קאמר נמי על הבא מתוך לתחום משמע דאין צריך בו בכדי שיעשו וטעמא משום דבתחום הקילו כענין שהקילו לענין הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ומיהו לביצה ודאי לא מדמינן דביצה לא שייך שמא יאמר לנכרי כמו בדבר הבא מתוך לתחום: **אדעתא** דבולהו רבנן קאתו. נראה לרילב"ג דהכי הלכתא דקיימא לן כרב ששת כלפי רב נחמן באיסורי וכלפי רב חסדא נמי הלכתא כוותיה שהיה גדול ממנו כדאשכחן בכמה דוכתי בעי רב חסדא מרב ששת יפה' הדר (לקמן ד' מז.) נמי אמר רב חסדא ורב ששת כי הוו פגעו אהדדי רב חסדא מיתבע ממתני' דרב ששת ורב ששת מיתבע כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא ואמר בסוף הוריות (ד' יד.) מיני ועוקר הכיסא מיני עדיף דהכל נראין למרי מיניה הלכך דבר הבא מתוך לתחום בשביל ישראל אסור לכל בני ביתו לאכול דאדעתא דכולהו קאתי: **הא** ודאי מאתמול נעקרה. אבל אי היום נעקרה אסור אע"ג דאדעתא דנכרים אתו וטעמא משום מוקצה ואפילו לר"ש דלית ליה מוקצה אלא מוקצה דיום ראשון מאתמול נעקרה אסור לכל בני ביתו לאכול דאדעתא דכולהו קאתי: **הא** ודאי מאתמול נעקרה.

הכא מודה כיון דלא לקטן מאתמול אקציהו ודמי לגרוגרות ומוקצין וכן משמע ברש"י המביא בגיטה (ד' ל:) דכל היכא דאין יושב ומצפה אין ליה לר"ש מוקצה וכן פירש הקונטרס בשם אין לדין (שם ד' כד:) גבי נכרי שהביא דורון לישראל וא"ת דבש"ק דחולין (ד' יד.) גבי חרש שוטה וקטן ואחרים רואין אותו וא"ת למה ליה טעמא ברש"י בגיטה (ד' ג.) גבי פירות הנשרין שמא יעלה ויתלוש תיפוק ליה משום מוקצה וי"ל כגון דאית ליה עורבים דהוי מוכן לעורבים והא דאמרינן בפ' כל כתבי (שבת ד' קכב.) דאין מעמידין בהמה על גבי מוקצה בשבת פירוש עשבים שנתלשו בשבת הא פרשינן התם כגון שהיו עומדין בשבת חיבורן במקום שהבהמה לא היתה יכולה לבא שם אי נמי דלרוץ טעמא שמא יעלה ויתלוש לר"ש ביושב ומצפה וא"ת טעמא דמוקצה למה ליה תיפוק ליה משום שמא יעלה ויתלוש וי"ל דשמא יעלה ויתלוש לא הוי אלא כפירות האילן שקלים ליתלוש אבל לפתות דבני מרא וחציגא לא וכן כמשקין דגזרינן שמא יפחתו לפי שקלים ליפחתו ודגים שנלוד בי"ט אסורין משום מוקצה כגרגרות ומוקצין ולא משום דגזרינן שמא ילוד ותדע דבסוף כל כתבי (שם ד' קכב.) גבי מילה מיס לבהמתו ונכרי שהליק הגר ועשה כבש לא אמרינן לישראל לירד אחריו גזירה שמא יעשנו והא דמדמי כפ"ק דחולין (ד' יד:) שמא יפחתו לשמא יפחתו הוה מלי למימרא דלא דמו כדפי' אלא דבגלוח הכי דחי ליה שפיר: **זכרון** אחד עולה. דבראש השנה כתיב זכרון תרועה ובראש חדש כתיב בפרשת בהעלותך גבי חצוצרות והיו לכם לזכרון פי' רשב"ם[b] דאין צריך להזכיר מקראות של מוסף לא בי"ט ולא דר"ח כדאמרת רב [c]מתנה א"ר בשילהי ר"ה (ד' לה.) כיון שאמר וכתותכם כתוב לאמר שוב אינו צריך גבי מלכיות זכרונות ושופרות ואם התחיל צריך לסיים והא דתנן הפותח לא יפתוח משלש היינו בהתחיל והוא הדין נמי במקראות דקרבנות ואם כא להזכיר מזכיר אף של ר"ח ור"ת מפרש דהיא דרב מתנה דווקא במלכיות זכרונות ושופרות אבל דמוסף צריך להזכיר לעולם אבל דר"ח אין צריך כלל להזכיר דנפטר במה שאמר מלבד עולת החדש ומנחתה והגיה במחזורו ושני שעירים לכפר ושני תמידים כהלכתם ולר' יאמר אין נראה לחלק בין מלכיות זכרונות ושופרות למקראות דמוסף ויש גאונים קדמונים שאין מניחין לומר וכראשי חדשיכם דלא ליתי לזלזולי במועדות ויו"ט ראשון של ר"ה דיאמרו יום שני עיקר כמו בראשי חדשים של כל השנה ואתי לממני מועדות מיום שני ואין נראה לר"י דבכולהו שמעתא ליכא דחש להאי זלזולא ובערוך בערך חדש איזה הוא חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה פי' שאין אומר ובראשי חדשיכם לא בתפלה ולא [d] בזולתה: [e]וע"ע תוס' ביצה ט:. ד"ה אחיהו ותוס' ר"ה מ: ד"ה שהחדש ועוד שם בתו' ר.] לית

מסורת הש"ס

[a] [ביצה כה.], [b] [עי' תוס' שבת קכג. ד"ה ואם ותוס' ביצה כה. ד"ה הבא], [c] [נ"מ מנו: ע"ז כג.], [d] [נכ"מ עוד: נזיר], [e] [תוספ' כרתות פ"ג הט"ו ותוספתא ר"ה סוף פ"ג], [f] [ריקבה כג.], [g] [במדבר יז], [a] [ל"ל כשביסם ולפי זה לא נריכין לזוחק שבתב הרש"ם], [b] [בפס"מ ירוס' שבועות פ"ח ה"ד מוסיף: עם המלכיות], [c] [רש"י פי' נמי התם כיון שאמר נעשה וונרייב לפניך כמו שכתבת בתוספך שוב פ"ב לומר מקראות מוספין אלא שבשם רבותיו פירש דקאי אמלכיות וזכרונות ושופרות [ר"ש ל בשם גליון], [c] [לפניני איתא שם חגיגה].

הגהות הב"ח

(a) בתו"ה לי משבתת וכו' דבירושלמי דבריה משמע: (b) גם' לרבה בר שמואל וא"ל דבר' לא היו: (g) תוס' סוף ד"ה זכרון וכו' אלא דולתה. נ"ב פי' בכל מקומות אלא התפלה דהייט בנקר בענין הקרבנות וכן בהפטרה:

גליון הש"ם

גמ' לא היו דב"ם מעולם. ע"ג כב ע"א ב"מ מנ ע"ב יבמות לה ע"ב תד"ה כ"ש ב"מ ב"ב קמ ע"ב תד"ה גרם גרמין בכורות ד ע"ב תד"ה אלא לי אתמר נזה כד ע"א תד"ה אמר ר"ש:

מוסף רש"י

הבא בשביל ישראל זה מותר בשביל ישראל אחר. לא שמעתי טעם מקובל בדבר, אלא משום מוקצה אמאי מותר לישראל אחר, ואי משום שנעשה בו איסור בשבילו א"כ לישראל אחר נמי אסור, דנכרי שהליק את הגר בשבת תנן (שבת קכב.) אם בשביל ישראל אסור ולא אלקו כיצד נתכוין, ר"ל דגבי איסור תחומין דבנגן לא אתמור כולי האי ודיין אם אסריהו על זה, טעם אחר נראה לי, מחוץ לתחום אסורין גזירה שמא יעלה בשבילו, והבא בשביל זה מותר לאחר עליכא למגזר בה, שאינו מבינו (ביצה כה.). זכרון אחד עולה לכאן ולכאן. ואומר ותמן לני ה' אלהיו כאהבה את יום הזכרון הזה, ומוסב לשניהם, שבן לא תפשר לר"ה בלא ר"ת, ויום ר"ה זה קרוי זכרון דכתיב (ויקרא כג) בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה, מה שאין כן בשאר שתי קדושות, לפי שיש שבת בלא סמה ופסח בלא שבת, לפיכך אין בהזכרת אחד מהן משום הזכרת חברו, וצריך לנקוד בו בהבדל את יום הקמעות הזה ואת יום חג המלות הזה (סדור רש"י סי' קעד. מחזיר סי' שבא).

עין משפט נר מצוה

צט א ב מיי' פ"ג מהל' יו"ט הלכה י ומור ס"ע ת"ח סי' תקטו ס"ה: ק ג מיי' שם הלכה י: קא ד מיי' פ"ב מהל' תפלה הלכה ה ו סמג עשין יט טור ת"ח סי' תקפד:

רבינו חננאל

ההוא לפתא דאתיה גוים למחזא ביום טוב שיני של גליות, חזייה רבא דסכמשא אמר הא ודאי מאיתמול (מעיקרא) (מעיקרא). הויא לה כההוא טביא דאיתציד ביום טוב ראשון ואישתחיט ביום טוב שני. מאי חיישת דילמא מחוץ לתחום אתאי היום, הא קימ"ל כ בהא כל דבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר לאכול אותו. וכל שכן הדא לפתא דאדעתא דגוים אתאי, דידעי דהאידנא יומא טבא הוא לאיזבני, ושרא לישראל למיזבן מיניה. כיון דחזא בימים טובים אחרים דהוו אמרי ישראל נמי האידנא ביום (טוב) שיני זבני והוו מפשי ומייתו, אמר הא ודאי אדעתא דישראל מפשי ומייתו, הדר אסר להו למיזבן כלל. והא אסא דמזו לה גוים ביום טוב. אפיקנא אפילו הן בני תורה, דאסיר לאורתא לישראל לאורוחי ביה לאלתר [אלא] משהי ביה בכדי שיעשו. פי' בשיעור שילך ישראל משתשיכה בגן ויגזז ויביא, ואחר שהיית שיעור זה שרי. מתני' ר' דוסא אומר העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה אומר החליצנו את יום ראש החדש הזה בר. איבעיא להו מהו להזכיר מוסף של ראש חדש עם מוסף (של) ראש השנה, כיון דחלוקין במוספין מדכרינן, או דילמא זיכרון אחד (עולה) לכאן ולכאן. ואתינן למיפשטה מסתגי' מדקתני ר' דוסא החליצנו את יום ראש החדש הזה ש"מ. ודחינן לא ר' דוסא להתנות אייתי, ליומר אם היום אם למחר, אבל להזכיר אינו מזכיר אלא זכרון אחד. ואמרינן הכי נמי מסתברא דלא אייתי ר' דוסא אלא להתנות, מדקתני ר' דוסא (עוסק) (ערשה) בראשי חדשים שלן) כל השנה כולה וכו'. ואסיקנא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן. ירושלמי ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה אינו צריך להזכיר של ר"ח. מי' אינו צריך להזכיר מוסף של ראש חדש

---

a) [לפתורה הדבר פשוט דמאי דתחיון לא לתנות אתנגן קאי, דלי' דוסא הא בהדיא אמר בלעיב דבעינו להזכיר של ר"ה ואילו בתב"ב דבעינו בהליצעת אינו אלא אם צריך להזכיר מוסף של ר"ח עם מוסף ר"ה אמאי דגם ר' דוסא יש לתנאיות ועדיין ל"ע.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com